

ATHENÆUM.

HATODIK ÉV

Első félv.

Pesten, martius' 15. 1842.

32. szám.

Tartalom: Irodalom: Aborigines et incunabula Magyarorum etc. Disquisivit Georgius Fejér. Vége (Kiss Bálint). — A három utazó. Keleti beszély (—yz—). — Tárca: Budapesti élet (... mb. és ***). — Magyar játékszini krónika (99).

Irodalom.

Aborigines et incunabula Magyarorum, ac gentium cognatarum Populi Pontici, Pontus. Disquisivit Georgius Fejér, Bibliothecarius regius. Budae 1840. 4dr. 144 lap; ára ?

(Vége.)

4. *Generationis communio, communia etiam requirit incunabula: Hunni erant congenerationales, homoglottae cum magoribus — primigenius sedes tenuerunt in Ponto; macrones etiam fuerunt accolae ponti: Ipsi fuerint progenitorum protoplastae est necesse.*

Hogy a' magyarok, több más különböző nyelvű nemzetekkel, a' hunnok közé számláltattak; hogy Atilának, hunus név alatt sok nemzetekből összeszedett hadi seregei közt, ott voltak a' székelyek, kik magyarok voltak, mind Anonymus mind Thuróczi állítják. Hogy a' Pontus mellett levő tartományokban laktak mind a' kunok vagy coetek, mind a' macronok; hogy a' Hun—Chun név egyet teszen, és hogy az Atila' hunnusairól maradtak fel: Hunni-vár, Kelenfeld, Keve-háza, Tarnok-völgye, Száz-halom-Úr, magyar nevek, ezek mind elfogadható historiai igazságok. — De még ezekből nem lehet kihozni, hogy a' magyarok a' hunnusokkal egy eredetűek, és egy nyelven beszélők lettek volna; mert azért, hogy a' budai németek együtt laknak, 's egy városban születtek a' magyar

lakosokkal; azért, hogy ők is Magyarországhoz tartoznak, 's tudnak is közölők sokan magyarul, nem lehet ezen következtetést kihozni, hogy ők egy nemzetből és nyelvből valók volnának a' magyarokkal. Úgy a' fentt előadottakból nem lehet azt kihozni, hogy a' hunnusok congenerationales et homoglottae cum magoribus lettek volna; és hogy macrones fuerint protoplastae magororum est necesse.

Azon hat felhozott szókat a' székelyektől is kölcsönözhatték a' hunnusok, kikről írja Anonymus C. 50., hogy „Siculi primo erant populi Atilae regis“, és ezeket a' neveket az itt maradt székelyek ismertették meg a' későbbben ide jött magyarokkal. Ezen 6 szóból is tehát, sőt még tíz ennyiből sem lehet azon következtetést kihozni, melly előadatik Aborig. magyar. p. 22. „Hoc idioma magyaticum Hunnis proprium, est nota characteristicum omnium Hunnicarum posteritatum“; mert azért, hogy a' székelyek az Atila' hunnusai közt magyarul beszéltek, nem következik, hogy minden hunnusok így beszéltek volna. — Hogy mind a' Pontus, mind a' Damascus' környékén lakott hunok vagy unik, kik közt vonta meg magát Chaba az Atila' fia, a' syro-chaldaei nyelvhez közel járuló nyelven beszéltek, és nem magyarul: azt maga is állítja a' f. t. szerző, Aborig. magyar. p. 135; és ha a' hunok a' chunokkal egyek voltak, úgy

hihető, hogy a' chunok' nyelve is eredetileg syriai eredetű, és nem magyar volt; hanem egyesülvén a' magyarokkal, úgy tanulták meg ezeknek nyelvét, mint a' lengyelek közül való *polowczok* vagy *palócok*.

Igy lehet itélni a' chazar nyelvről is — abból, hogy a' chazarok' chaganja Lebediással, 's a' vele volt turcokkal (magyarokkal) értekezett a' fővezérségről: nem következik, hogy a' chazarok magyarul beszéltek, és „*dialecto non nisi variassent*“, mert ezt tolmács által is véghez vihették; erre mutat az is, a' mit Const. Porph. ír de Adm. Imp. c. 39., hogy a' chazarok egyesülvén a' turcokkal (magyarokkal) *Chazarorum linguam ipsos Turcos docuerunt*, mert ha tanulták a' turcok a' chazarok' nyelvét, nem volt az nekik született nyelvök, mert a' született nyelvet nem kell mástól tanulni, és azért hogy valaki más idegen nyelvet megtanul, nem lehet róla mondani, hogy az neki született nyelve, 's minden nemzethől valók is tudnának azon beszélni. — Ezen épült azon következmény, melly előadatik Abor. magyar. p. 143. „*Chazarorum et Bulgarorum lingua communis, proin Hunno Magyarica, és: Chunos, Avars, Basciros, Finnos, Bulgharos, Tschuvasios, Morduinós, Tschereminos ejusdem cum magyaris labii, vocabularia quae habentur, monstrant.*“ De ha így akarjuk, néhány idegen nyelvből szavaknak magyar szavainkkal nagyból való egyezéséből, nemzetünknek az éjszaki népekkel atyafiságát következtetni, úgy nem csak az előadott nemzeteket, hanem a' törököket, perzsákat, syrusokat, zsidókat, sőt minden európai nemzeteket is, állíthatjuk „*ejusdem cum Magyaris labii fuisse.*“

Csak azokat lehet igazán a' magyarokkal atyafias népeknek tartani, kiknél a' magyar nyelv szinte úgy megmaradt, mind Moldvában, Besarabiában, és, Turkolyi szerint, Crimeában hét helységben, kiknél nem csak néhány magyarforma szók találatnak szavaik között, hanem a' hozzájok ment magyarok' beszédét megértették, 's ők is azokét; ha ezeknél, valamint nálunk is, sok századok alatt idegen népek közt lakván, a' magyar nyelv megmaradhatott: úgy azon éjszaki népeknél is megmaradhatott volna, kiket némelyek erőnek erejével a' magyarok' rokonainak akarnak tenni. Jól jegyzette ezt fel Budai Ézsaiás Magyarország. Hist. 1. D. §. 42.

5. *Linguae magyariae proprietates idem ven-*

dicat — illa est vocabulis Syro Chaldaicis re-ferta; formas, flexiones, Syntaxim Syro chald. sectatur. — Continet etiam voces Sanscriticas et Persicas, Genearchas ideo nostras oportuit cum Syro Chaldaeis ac Persis consuetudinem fovisse. — Ast Macrones fuerant Confines Syris. — Magyari proin linguae suae proprietatem Syro Chaldaicam a macronibus ceu aboriginibus hereditarunt. — Hogy a' magyar szók közt sok syro-chaldaei és perzsa szók találatnak, az igaz; hogy ezen szókat társalkodás közben kölcsönözték a' syrusoktól, perzsáktól, vagy pedig ezek a' magyaroktól, az természetes következés; hogy a' macronok a' syrusokkal határosak voltak, annál fogva elegyedhetett szavaik közé syro-chaldaei, elfogadható historiai igazság; de hogy a' macronok' nemzeti nyelve nem scytha, nem abar, hanem magyar volt, ezt kellene bebizonyítani, különben egész okoskodásunk alaptalanná válik, 's nem állíthatjuk, hogy a' magyarok nyelvöket, és annak syro-chaldaei tulajdonságát a' macronoktól vették örökség szerint, mert a' syrus nyelv Syriában, Assyriában, Mediában, Áriában, sőt Bactriában is kiterjedt. Ezen tartományok közül tehát a' kármellyikben laktak is a' magyarok, elegyedhetek a' magyar szók közé syriaiak, vagy pedig ezeknek lakosi vehettek által a' magyar nyelvből több szókat, ha a' macronoktól nem öröklötték is azokat.

6. *Accedit Tunicarum Cilicinarum usus, uti macronibus, ita Magyaris proprius. — A' tunica cilicina volt gyapjú vagy kecskeszőr fonalból szőtt daróc ruha, melly oly vastag sűrű volt, hogy paizs gyanánt is szolgált a' nyilak ellen, a' mint Vegetius írja. Az ilyen ruhában járás nem volt „*proprius ususok*“ a' macronoknak, mert más népek is jártak ilyenekben, mint a' ciliciaiak, kik azt készítették; rólok neveztetett cilicinának. A' siciliabeliek, kikről Cicero írja: hogy Verres, siciliai praetor korában „*Civitatibus, frumentum, Coria Cilicina, saccos imperabat.*“ Valamint hát a' cilicia- és siciliabelieket a' cilicina vestis, a' macronokkal egy nemzethől valóknak nem tehetette: úgy a' magyarokat sem — bárha a' magyar köz emberek szürben, kankóban, gubában járnak is — 's ebből nem lehet kihozni ama' következtést: *Genearchas Magororum Macronibus propiores non reperies in orbe terrarum.* Abor. magyar. p. 89.*

De ha illy gyengék azon okok, mellyek alapjai azon állításnak, hogy a' magyarok bi-

zonyosan a' macronoktól származtak: kik voltak tehát a' macronok? hol vették *magor* névhez húzó nevüket? mi nemzetből valók voltak? mi nyelven beszéltek? miért változtatták azt idővel Sanni-ra? és hová lettek? — Ezeknek felfedezésére a' következő jegyzékek vezérül szolgálhatnak:

Előbb adták magokat a' tudományokra a' közép Ázsiában lakott medusok közöli magusok, és az assyro-babyloniusok közt élt chaldaeusok, mint az európai népek; azok találták fel az írás' mesterségét, ők irták meg a' régi népek' történeteit, ők adtak neveket a' népeknek, tartományoknak, 's hasznos találmányoknak, de a' mellyek a' régiebb történeteknek nagy kárára elpusztítottak.

A' Pontus melléki tartományoknak és népeknek régi nevei is, a' velök szomszédos, legközönségesebb és legszélesebben kiterjedt tudós syro-chaldaei nyelvből vétettek. De idő' jártával, kivált a' trójai veszedelem után, sok görögök költözvén kis Ázsiába, ezek irtak a' Pontus melletti, és az éjszaki tartományokban lakott népekről; némelleyeknek régi nevüket meghagyták, némelleyeknek pedig új görög nevet adtak, vagy régi nevök' jelentését, vagy tartományok' minéműségét, vagy életök' módját, vagy erkölcsöket, 's a' görögök iránti magokviseletét vevén fel elnevezésük' alapjául; melly elnevezésekben nem figyelmeztvén az újabb írók a' régiebbekre, egyik egy, másik másféleképp nevezte ugyanazon nemzetet, nem említvén, régenten miként neveztek azokat a' syrusok, vagy maga a' nemzet hogyan nevezte magát, melly által sok zavart és bizonytalanságot okoztak; miknek elhárítását 's egyeztetését már ma csak találgatás 's okoskodás által lehet valamennyire is véghez vinni, annyival inkább, mert a' neveket sok mesés történeteknek is tették alapjává. Így tartották meg p. o. kevés változtatással a' Pontus mellett lakott *chalibesek*' régi chaldaei nevét, melly, ezen szóból *ghalig* vagy az ain betűt elhagyva *alib* származván azt teszi: bajos állapotú, nyomorútan élő; egyez a' magyar *galiba* szóval, így neveztek őket azért: mert ezek ásták ki a' hegyekből az érczköveket, ezek olvasztották ki azokból a' vasat, és ebből kovácsoltak különféle eszközöket nehéz, sanyarú munkával. Azért írja rólok Dyonis. Pericg. 768. „Chalybes nunquam a labore duraque aerumna cessant“, 's minthogy ezek a' vas bányákban mezítelen dolgoztak, mint Virgilius

emliti: „India mittit ebur At Chalibes nudi ferrum“; ezért neveztek őket a' görögök Driáknak, gilisztáknak; de idő' jártával jó állapotra jutván ezek, a' chalybesek' nyomorútnévet elhagyván, Strabo már Chali-daiosoknak = érczköveket égetőknek nevezi őket görög nyelven. Nem a' latinoktól vette tehát eredetét a' chalybesek' neve, mert már Homerus alibeseknek nevezte őket, elhagyván az ain betűt a' midőn még Rómának semmi híre sem volt; hanem megfordítva a' chalibesektől vették a' latinok az aczélnak chalybs nevét. Ezekről különböztek az assyro-babyloniaknak chaldaeusai, mind nevök' jelentésére, mind életök' módjára. Ezek először Arphaxadeiknak neveztettek, első felállítójokról, mint emliti Joseph. historicus; a' zsidók Chasdimoknak, szenteknek, kegyeseknek; magok pedig neveztek magokat saját syro-chaldaei nyelvökön: Chaládoknak vagy Cháldoknak, melly szó annyit teszen, mint a' dolgok' mélyére beható, azoknak belső titkos részeit vizsgáló; ezek levén az assyriusok' magusai, oktatói, jövendőmondói.

Így hagyták meg a' comanusoknak is régi syro-chaldaei nevüket, kikről azt írja Strabo L. 6. c. 12, hogy azon erős vár, melly a' caucasusi kapu' éjszaki vége felől építettett azért, hogy az ázsiai népeknek kirontása akadályoztassék, az itt lakók által neveztetett cománának, les-helynek, leselkedők' várának, erről neveztettek aztán az itt lakott hunok vagy chunok Comanusoknak vagy leselkedőknek. Valamint hát mai időben a' határörzők' neve nem nemzeti, hanem hivatalnév: ilyen volt régen eredetileg a' Comanus név is.

Syro-chaldaei szók a' scytháknak, hunoknak és abaroknak régi nevök is, melly nevek' eredetének 's jelentéseinek közelebbi megértésére jegyezzük meg:

A' régi nemzetek gyermeki idejükben, vagy a' fák' gyümölcseivel éltek, mint Ádám, vagy a' plánták' magvaival, mint Kain; vagy a' szelidebb állatok' tejével és húzával, mint Ábel, mint erre figyelmeztet bennünket Moses: mindeniknek szüksége volt 'élelme' őrzésére. Már Ádámot azért helyezte isten a' paradicsomba, hogy azt mivelje és őrizze; a' gyümölcsfákat őrizni kellett a' madaraktól; a' föld' terméseit a' plántákkal élő állatoktól; a' szelidebb állatokot a' vadaktól és az elszéledéstől: melly őrizet, hogy könnyebben eshessék meg, vigyázó, őrálló helyeket, hajlékokat készítettek a'

hegyek, halmok' tetejeire; lapályos helyeken pedig, vagy összehordott dombokra, vagy magas faoszlopokra, mellyeket a' görögök massynoknak neveztek, 's a' szokás nem csak a' legrégibb, hanem az újabb időkben élt nemzetek közt is mind e' napig folyamatban van. Ez volt szokásban a' scytháknál is. Elszéledvén, sok családokra, gazdákra oszolván a' scythák, sok ilyen vigyázó helyekre volt szükségök, 's ezekről neveztetett lakó földük scuthiának = örálló helynek, mert ezen chaldaei szó *scutha* örálló, leshelyet jelent. Minthogy pedig a' görögöknek skytos szavok, melly törés-vakarás által kikészített bőrt tett, a' chaldaeus scutha névhez formájára nézve nagy részint hasonlít: innen ezen régi nevet meghagyták, csak hogy már ők ezen nem örálló helyeseket, hanem bőr ruhásokat értettek, annyival is inkább, mert az éjszaki népek közönségesen bőr ruhákban jártak, vezérelvén ezeknek készítésére őket a' természet, szükségessé tevén pedig hideg éghajlatjok.

Már az özönvíz előtt kezdettek az elszéledve lakó földművelő 's baromtartó nemzetségek nyugvó helyeket, sátorokat, kunyhókat építeni, sőt az őket megtámadhatók ellen a' magok' védelmezésére, árkokkal, töltésekkel körülvett erősségeket, várakat is készíteni, és azokban sátorokat, hajlékokat, honokat felállítani; melly munkában mennyire mentek az első világbeliek, hozzá lehet vetni a' Noé' bárkája' építéséből. — Illyen várost épített vala először Kain, mellyet nevezett Chanaknak, melly név az 53-dik zsoltár' 6-d. verse szerint azt teszi: megtelepedni, táborba szállani, sátorokat felállítani. Az özönvíz után pedig nevezetesek voltak a' régibb időkben városaikról az indusok, kik a' chaldaeusoktól *hoddu-* vagy *hodu-*knak neveztetek, melly annyit tesz mint honos. Illyenek voltak az 1000 városú bactrianusok, mint említi Justinus, kik már barmaik' védelmére is aklokot készítettek, mellyeket Bacrutáknak neveztek, hihető, hogy nevöket is ebből csinálták, elébb mint a' zend könyvekben ennek napföld jelentést adtak volna. Illyenek voltak a' syrusok, medusok, perzsák, kiknek nagy városaik voltak. Ezek neveztettek tehát először *Honosoknak, Unoknak, Hunoknak.*

A' *hon*, *ghon* vagy *chun* név syro-chaldaei szó, teszen lakó helyet, abban való nyugodalmas életet, állapotot; nem volt ez a' név valamely nemzetnek tulajdon neve; alkalmaz-

tatott sok népekre, kik városokban, helységekben laktak, még a' scythákra is. — A' hunnuk' szülőföldét tehát ott kell keresni, hol először sátort, házat építettek, *Honbárokat*, honvárakat = nyugvó, pihenő helyeket készítettek az emberek.

Hogy a' Pontus' déli partja felől laktak *Unik, Hunok*, a' diospolisi és persepolisi inscriptiók bizonyítják; de már Kr. sz. e. 450 esztendővel elhagyván a' *Hun* nevet *Coetekre* fordították azt a' görögök, mert már Xenophon a' Cyrus' Anabasisában Coeteknek nevezi őket, ez a' név pedig épen azt teszi, a' mit a' Hun, t. i. nyugvó, pihenő, együtt lakó helyet.

Az özönvíz után szokásba jött a' vadászélet, mellynek alapítója volt Nimród. A' vadászélet találtatta fel az emberekkel a' fegyvereket, nyilat, dárdát, baltát; ez indította a' szorosabb társasági életre, egymás' védelmére; de ez tette őket hajlandókká a' vadak' üldözése után, a' csendesebb élet' módját követő szelidebb népek' megtámadására, javaik 's barmaiknak elragadozására, a' lakosok' megöklésére, vagy rabszolgáikká tevésére. — Ezek között azok tartattak élőbbvalóknak, derekabaknak, becsületre méltóbbaknak, a' kik másoknál erősebbek, nagyobbak, bátrabbak voltak. Ezek választattak vezéreknek, fejedelmeknek, mint Saul. Ezeket nevezték a' chaldaeusok *gibornak*, erősnek, mint Nimródöt, abaroknak, melly név erőset, hatalmast jelent, jelent bikát, ökröt is; chazákoknak, erőseknek; Rösöknek, az az főknek, fejedelmeknek, másoknál felebb valóknak.

*Abarok*knak neveztettek a' scythák közt tudományokkal 's vitézségekkel másokat felülhaladó népek, mint mondja Theophilact. Simoc. p. 175. *Ros*-oknak pedig a' scythák' ősei, kik az Araxes mellett laktak. Diod. sic. L. 2. — A' chazákok is scythák voltak, 's nevök' jelentése egyez a' görög Neurussal, melly erős inút, izmost tesz.

Hogy a' Pontus melléki tartományokban, Armenia' széliben, laktak abarok is, kiket a' görögök *Obarok*knak, *Ibarok*knak neveztek: bizonyítja Svidas, és Steph. Byz; és hogy a' Tibarenusok is Ibarenusok voltak, a' közvélemény úgy tartja. — Ezeknek nevöket a' görögök a' magok' nyelvén különböző módon adták elő; már Homerus az itt lakott *Hunokat, Unikat, hippemulgusok*knak: lófejöknek nevezte, azért mert az Uniacusok, lovaikat megfejvén, tejé-

ökből híres sajtokat készítettek; a' mellettök lakókat pedig *tejevö abiusoknak, robustusoknak, erős köpczösöknek* nevezi, melly egyez az Abar név' jelentésével. Megdicséri öket igazságos voltukért, így irván Iliad. N. „Clarum genus Hippemolgi-Lactorique Abii, quibus gens non justior ulla est“, és ezért nevezhették őket a' görögök *Themiskeron* vagy *Themiskir*-oknak, azaz igazságot kereső és követőknek is. — A' *Rosok* pedig a' görögök által Taurusoknak, bikáknak neveztek, mint Tzetzes Chil. Hist. 11. 393. állítja: „Tauros vocari gentes *Rhos*“, de aligha helyesen, mert nem a' Ros, hanem az Abar név jelent taurust vagy bikát, és Bust vagy ökröt; és ezekről vette nevezetét Chersonesus Taurica, nem pedig onnan, mintha ott híres bikák termettek volna; hasonlóképen a' Bosporus Cimmerius is, mellyen a' Meotis a' Pontusha szakad, nem azért neveztetett így, mintha ezen 2000 lépésnyi szélességű tenger szoroson ökrök úszkáltak volna keresztül: hanem azért, mert ezen a' részen laktak a' Scythae Taurici, mint említi Plin. L. IV. c. 12: az abarok, kiket a' görögök *Taurusoknak, Busoknak* neveztek. És nem alaptalan vélemény az, hogy a' moschusoknak is görög neve, melly borjút, tinnót jelent, az *Abar* névből vette eredetét; a' Taurus' hegyének is egyik ága innen neveztetett Moschiusnak. Plin. L. 6. c. 10. A' moschusokkal és tibareusokkal egy osztályban levőknek, és egyforma hadi öltözetű és fegyverűeknek, 's együtt katonáskodóknak írja Herodot: L. 3. 94, 98. a' macronokat és mosynoecokat.

Hogy a' *Mosynoecok*' neve görög szó, 's azt teszi fatornyokban lakók: mind Dionys. Perieget., mind Pomponius Mela bizonyítja. Valamint Strabo is, ki rólok ezeket írja: hogy ezen kegyetlen vad népek, hét helységekre osztva, a' hegyeken laktak az élőlákon és fatornyocskában, mellyeket a' görögök Mossynoknak neveznek, és ezekről vették nevezetüket; éltek vadak' húsával és makkal; leselkedtek az utazókra, és azokat, leugrálván leshelyeikről, megtámadták. — Pompeiusnak három sereg gyalog katonáit vadalták össze, midőn ezen hegyen keresztül akartak menni. De hogy régen miként neveztek őket a' chaldaeusok, vagy magok magokat: arról sem Strabo, sem mások nem emlékeznek; annyit mindazáltal mondhatunk rólok, hogy az ő mossyn görög nevek' jelentése egyez a' chaldeus scutha névvel; mert mind a' kettő teszen olyan magos leshelyet, a'

honnan vigyáztak az ellenségre és a' vadállatokra; és így vagy ezek követték a' régi scuthák' példáját, vagy a' scuthák ezeket. Az idegenek iránt kegyetlenkedő, azokat pusztító, öldöklő vad szokásuk pedig azt mutatja: hogy ők is a' scytha taurusok vagy abarok közül voltak.

Hasonlóképen a' macronok' nevei is görög szó, 's azt teszi: hosszú, nagy, erős, köpczös, melly jelentésök ezen összetett szóból kitetszik: macrobois = hosszúéletű; macrocephalos = nagy buksi fejű; macropolis = nagy város; macropolemos = erős, harcász; macrocremos = magos, meredek hely; ilyen módon a' Macron név egyez az Abar név' jelentésével; és hogy a' macronok abarok lehettek, hitelesíti az is, hogy ők egymás mellett laktak, egy osztályhoz, részhez tartoztak, egyforma hadi készülettel, együtt vitézkedtek a' moschusokkal és tibareusokkal, kik pedig, hogy abarok, ibarok voltak, mind nevékből azt lehet kihozni, mind abból, hogy Plin. L. 6. c. 10. a' macronokat iberiai népeknek írja. Ehhez járul, hogy a' macronok a' több Pontus melléki barbarus népekkel egy nyelven beszéltek, mint mondja Strabo L. 10. p. 528., és mellyik nyelven? nem syriain, mert ők syrusoknak nem mondatnak, hanem csak velök határosoknak „Syrorum contermini macrones“ Herod. L. 2. 101; inkább tehát scythinus ibar vagy moschus nyelven, melly a' régi szláv nyelv volt. És hogy a' macronok' neve nem valami magános nemzeté volt, hanem az abaroknak görögre fordított neve, a' millyen volt a' Taurus és Bos is, megtetszik onnan, hogy idővel ezen nevet a' *Sannival* cserélték fel; és Strabó, ki ezen a' részen született, és itt is lakott, azt írja L. 12: hogy már az ő idejében a' macronok Sanni-knak neveztek, melly név származván ezen görög szóból Sannos, ostobát, eszeveszettet jelent; melly elnevezésre alkalmat szolgáltatott az, hogy a' Bus görög szó, nem csak ökröt, hanem ostoba embert is jelent. Sannik-nak, ostobáknak nevezték pedig ők a' macronokat azért, mert elhagyván a' Homérustól dicsérettel említett jó erkölcsöket: kegyetlen, durva emberekké lettek. Ilyeneknek írja őket Rufus Testus Avienus Descrip. orbis terrae 943. aspera primum Bizerum genus est — diri sunt inde Bechiri, Macrones, Philyresque. — Dirusoknak nevezi pedig ezeket azért, mert mint Strabo L. 7. írja a' pontusi scythákról, kik közül voltak a' nevezett népek is: a'

hozzájok vetődött idegeneket megáldozták, 's kaponyájokból ivó poharakat készítettek; ilyeneknek írja a' taurusokat Herod. is L. 4. Ha a' macronok a' velök szomszédos, atyafias tibarok' példája szerint, a' közölök való erőtelen öregeket magos helyről levette ölték meg, mint írja Euseb. Praep. Ev. 1. p. 11: úgy igen méltán nevezhették őket a' görögök *sannik*nak, e-szeveszetteknek. Lehet, hogy ezeket nevezték a' szomszéd syrusok *Guba macarok*nak is, vagy vízparti macronoknak; mert ez a' syro-chaldaei szó *Guba*, kerítést, és vízpartot is teszen; így nevezhették pedig őket azért, mert a' mint Ptolem. Tab. 111. Asiae előadja, az Apsarus és Archades folyó vizek által vétetett körül a' macronok' hazája, és idővel innen költözhettek ezek a' Meotis és Tanais' mellékeire, Sarmatia' második részében.

Ezeknél fogva tehát, nem ok nélkül vélekedhetünk úgy, hogy a' macronok azon régi scytha eredetű népek közül valók voltak, kiket a' chaldaeusok Araboknak, Obaroknak, Ibaroknak, a' görögök pedig Taurusoknak, Busoknak, Moschusoknak neveztenek; és a' macronok' neve nem egyéb, mint az abar név' jelentésének görögül kifejezése; oly módon, mint a' Hun névnek *Coete*-re lett fordítása.

Ha már igaz az, hogy a' görög írók némelly ázsiai népeknek régi syro-chaldaei neveket meghagyták, másokét, figyelmeztvén régi nevök' jelentésére, görög nyelvre áttették; másoknak ismét szokásokat, életök' módját, 's erkölcsöket kifejező új görög nevet adtak, nem említvén régi neveket;

Ha igaz az, hogy a' macronok' neve valóságos görög szó, 's egyez a' régi *abar* név' jelentésével, mint a' *Coetek*' neve a' Hunnussal, a' *Scutha* a' Mossyn névvel;

Ha igaz, hogy a' Pontus' déli részei felől laktak Abarok, kik Ibaroknak, Obaroknak is nevezettek, és ezek egy nyelven beszéltek a' több pontusi népekkel, bár ha különböző neveik voltak is;

Ha igaz, hogy az abarok a' scythák közül valók voltak, a' scytha nyelvnek pedig még most is módosított leányai, dialectusai a' *rossus*, *lengyel*, *rác*, *cseh*, *szláv*, *horvát* nyelvek, melyekkel a' magyarnak semmi atyafisága sincsen;

Ha igaz végre, hogy ha a' macron és magyar nevek formájokra nézve húznak is egymáshoz, de jelentésök közt nincs semmi egyesség; nem is lehet behizonyítani, hogy a' görögök a'

magorból csinálták volna a' macron nevet: nem lehet a' nyilvános igazság elleni szóvitásnak, erőfeletti hirre névre vágyásnak, türhetetlenségnek, nemzeti tudományosságunk' undokításának, fertőztetésének, csupa fogások felhordásának, a' critica elleni önkényeskedésnek, véleményéhez tusakodva ragaszkodásnak, a' tudatlanok' hízelkedésén kapkodásnak stb tartani, mint az Aborigines Magyarorum' szerzője, a' Nemzeti újság' szerkesztője' ítélete szerint „*igaz írói szellemmel*“ vagy is inkább kényére hatalmaskodó tekintettel, a' magyar régiségek' írójától, örök hücsü-vétele alkalmával mondá, főként azért: hogy Hunort és Magort, valamint a' macronokat is, a' magyarok' őseinek el nem fogadhatta. Nem tarthatni, mondom, ilyen gyalázó szavakra méltóknak azokat, kik úgy vélekednek, hogy a' macronok talán inkább abarok, mint magyarok voltak; és hogy illy ingadozó okokon, mint a' millyeneken épül a' macronokról való vélekedés, nem lehet ilyen kétségnélküli következtést alapítani: macrones fuerint magororum protoplastae est necesse; genearchas magororum, macronibus propiores, non reperies in orbe terrarum. Abor. Magyar. p. 88—89. De azért távol legyen, hogy én ezt *Inauspicatus labor*nak állítanám, sőt dicséretes szorgalommal készült munkának ítélem, mellyben, ha magyar nemzetünk' eredetét 's szülő földét egész bizonyossággal fel nem találhatjuk is; de a' Pontus melléki és éjszaki nemzetekről sok tudni érdekes historiai adatok szedettek össze, a' régibb és újabb írókból, mellyeknek én is, ezen értekezésemben, hasznát vettem. — Ennek megszerzését 's megoldását, az ezekről bővebb ismeretet nyerni kívánóknak alkalmas segéd eszköznek tartom. — Valamint a' régi megrögzött szokást nehéz változtatni: úgy a' gyökeret vert régi vélekedést, bár ha hibás is, nem lehet egy hamar kigyomláni; bizzuk tehát a' gondolkozni szeretőkre 's itélmi tudókra előadásaink' megítélését, egymást kímelve. Nem soká' örökre végbucstól kell vennünk a' földiek' társaságától; az utánunk következő maradék, fel sem vevén azt, mik voltunk éltünkben, tetteinkből ítél meg; emberi erőtlenségéből ejtett hibáinkat megbocsátja, de az erkölcsit kárhoztatandja; mindenek felett azon legyünk hát, hogy erkölcsi jellemünk maradjon szennyetlenül, 's ha tudósoknak nem is, de eruditusoknak ítélthessünk!!! **Kiss Bálint.**

A' három utazó.

Kéleti beszélyke.

A' nézeteinek mélysége miatt elhíresült bölcs Kaled, csöndes elvonultságban élt Bagdad egyik külvárosában, és ámbár két kalifánál viselt első ministeri méltóságot, még is szegény volt, és két valódi jó barátal birt. Sőt még azt is állítják, hogy hajdani nagyságának emlékezete álmait sóha nem háborította. Kertének mívelése és három fiának kiképzése, egészen elfoglálák boldog napjait.